

tiedoksi

Kansainvälinen viestintäseminaari Jyväskylässä

Heinäkuun loppupäivinä Jyväskylässä pidetty World Communication Associationin 11. maailmankongressi kokosi parisataa viestinnän tutkijaa viideksi päiväksi keskustelemaan ja esitelmää kuulemaan ja pitämään. WCA on perustettu Tyynen meren viestintätutkijoiden aloitteesta Soulissa vuonna 1983, jolloin siihen liittyi 12 vuotta aikaisemmin toimintansa aloittanut Communication Association of the Pacific (CAP). Järjestö syntyi alueellisesti laajentamaan tuolloin Yhdysvaltoihin kovasti keskittynyttä tutkimusta. WCA:lla on 250 henkilöjäsentä ja 72 yhteisöjäsentä, joiden kautta tavoitetaan 8000 viestintäalan tutkijaa ja opettajaa 24 maassa. Järjestön pääjulkaisu on *Communication Research Reports*.

Lähes 70 tieteellisessä esitelmässä käsiteltiin mm. kulttuurien välistä viestintää, poliittista viestintää, puhekasvatusta, kolmannen maailman viestintäongelmia ja laajasti myös joukkoviestinnän alaan liittyviä kysymyksiä. Lisäksi kuultiin katsaukset mm. Australian, Filippiinien, Neuvostoliiton ja Saksan viestintätutkimuksesta.

Kongressin avajaispuheissa todettiin, että viestinnän avulla ei yksin pystytä ratkaisemaan suuria yhteiskunnallisia ongelmia; sen avulla voidaan kuitenkin lisätä kansainvälistä ymmärtämystä, parantaa elämänlaatua ja edesauttaa kehitystä esim. kolmannessa maailmassa.

Vielä on ennen aikaista arvioida kongressin merkitystä laajemmin. Viestinnän tutkimus on voimakkaasti suuntautunut angloamerikkalaisen kulttuuripiiriin ulkopuolelle, mikä on osaltaan johtamassa tieteellisten teorioiden uudelleen arviointiin. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos neuvottelee parhaillaan tutkijoiden ja opiskelijoiden sekä tutkimusten vaihdosta monien kongressissa mukana olleiden tahojen kanssa.

Seuraavassa muutamia poimintoja kongressissa poliittisen mediatutkimuksen alalta pidetyistä esitelmistä.

Husseinin retoriikkaa...

Professori *D. Ray Heisey* Kentin osavaltion yliopistosta on tutkinut useiden viime vuosien merkkipoliittikkojen "retorisia aseita". Kongressissa hän esitteli lähinnä TV-puheiden perusteella tekemäänsä selvitystä Saddam Husseinin retoriikasta Persianlahden sodan yhteydessä.

Saddamin "retoriikkasodan" rakennusaineina olivat arabialainen kulttuuri, historia ja islaminusko. Saddam alkoi rakentaa näistä aineksista hyvissä ajoin ennen kriisin puhkeamista tarinaa, jonka ytimenä oli Kuwaitin historiallinen kuuluvuus Irakiin ja "kansalaisten halu olla yhteydessä irakilaisien kanssa". Näiden tekijöiden avulla Saddam pyrki hankkimaan oikeutuksen toiminnalleen Kuwaitissa. Hänen perustelunsa omalle toiminnalleen noudattivat "hyvien syiden logiikkaa", jonka tavoitteena oli myös osoittaa presidentti Bushin haluttomuus neuvotteluihin ja sitä kautta Saddamin loogisen päätelmän mukaan "halukkuus sotatoimiin".

Saddam noudatti johdonmukaisesti "omaa käsikirjoitustaan" tilanteessa, jossa Bushin oli varjeltava omaa poliittista imagoaan ja pystyttävä osoittamaan sotilailisenkin toiminnan oikeutus. Eri kulttuureista johtuvat neuvottelustrategiset erot ja esim. käsitys "loogisesta" esitivät tuloksellisen keskusteluilmapiirin synnyn.

Heiseyn näkemyksen mukaan Persianlahden sodan tiimoilta käyty sananvaihto Bushin ja Saddamin välillä osoittaa, että "sodan retoriikka" syntyy ja kehittyy omalla tavallaan. Viestin lähettäjä ei koskaan voi olla varma, miten viesti otetaan vastaan ja minkälainen on lopputulos. Saddamin voidaan katsoa saavuttaneen eräänlaisen osavoiton Persianlahden sodassa; aseinen käyty sota hävittiin, mutta hänen retoriset vaatimuksensa elävät yhä ja aiheuttavat edelleenkin jatkuvia ongelmia Yhdysvalloille ja sen länsimaisille liittolaisille. Saddamin tapa rakentaa retoriikkansa jatkuvan, oman toiminnan oikeutusta perustelemaan strategian varaan ei ole ainutkertaista. Heisey poimi tuoreina esimerkkeinä länsimaisesta "valloittajaretorikasta" Thatcherin vetoamisen "Englannin historialliseen rooliin" Falklandin miehityksen oikeuttajana ja amerikkalaisten "tarinan" Panaman tapahtumien yhteydessä 1989, kun kysymys oli "demokratian palauttamisesta".

...ja Neuvostoliiton kriisitiedottamista

Marilyn J. Young ja *Michael K. Launer* Floridan valtionyliopistosta ovat pitkään tutkineet neuvostotiedottamista. Jyväskylässä esitelmöinyt Young tarkasteli tiedottamista kahden tapahtuman, eteläkorealaiskoncen KAL 007:n alasampumisen ja Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden yhteydessä. Young on sitä mieltä, että Tshernobylin onnettomuus avasi tiedotussulun, mutta

avoimpi kehitys katkesi viime keväiseen konservatiivipiirien vaikutusvallan nousuun. Young nimittäkin nyt (=ennen 19.8. alkanutta tapahtumaketjua) eletävää vaihetta post-glasnostin ajaksi. Hänen mukaansa viralliset tiedotusvälineet kahlitsevat poliittista keskustelua, joka lainehtii vapaana enää vain valtiokoneistoon sitoutumattomissa lehdistä. Mielenkiintoinen havainto ”glasnost”-termin käännöksestä kertoo paljon: neuvostoliittolaisissa tiedotusvälineissä amerikkalaisten glasnostilla tarkoittama ”avoimuus” olikin ”julkisuutta”.

Tutkijat ovat edellä mainittujen kriisien tiedottamista tutkiessaan havainneet kuusi eri vaihetta. Ensinnäkin; tapahtuneesta kerrotaan julkisesti vasta muutamaa päivää myöhemmin eli aluksi siitä ollaan hiljaa. Tietynlainen varovaisuus, kansalaisten ”valmistelu” leimaa toista vaihetta, jossa viestin sisältö on toisaalta hyökkäävä. Esimerkiksi ensimmäisissä Tshernobyl-tiedotteissa kerrottiin muualla maailmassa sattuneista vastaavanlaisista onnettomuuksista. Kolmannessa vaiheessa kriisistä tiedottaminen on saanut tasaantuneen ja kypsän leiman; hallituksen näkemykset tulevat edelleen keskeisesti esille. Tapahtumasta annetaan lisää tietoa, kunnes yhtäkkiä asian käsittely julkisesti on loppu. Prosessin sinetöi lähikuukausien aikana asiasta annettava lopullinen tulkinta. Tshernobylin tapahtuman uutisointi sai Youngin mukaan neuvostoliittolaisessa uutiskäytännössä uuden ulottuvuuden, kun itse presidentti Gorbatschov esiintyi useita kertoja televisiossa ja antoi jopa runsaasti yksityiskohtaista tietoa tapahtuneesta.

Televisionäkökulmaa...

Yhdysvaltojen 1980-luvun vaalikampanjoiden vaalimainontaa tutkinut *Judith S. Trent* Miamin yliopistosta sanoo hyökkäävyyden ja kielteissävyisen vaalimainonnan lisääntyneen myös naisehdokkaiden keskuudessa. Mutta naiset — näitä menetelmiä käyttäessään — täyttävät myös perinteisiä rooliodotuksia ja esiintyvät huolehtivaisina ja herkinä viimeistään mainospätkän loppusekunneilla!

Naisten ja miesten välillä on eroja niin kielellisten kuin kuvallistenkin viestien käytössä. Miesten kielellinen hyökkäävyys on voimakkaampaa ja vastakkaisasetelmaa korostavaa. Televisiokuvassa mieskilpailija on usein liikemiesmäisesti puettu ”hengetön nukke”. Suomalaisillekin televisionkatsojille on tuttu Trentin mainitsema esimerkki kuvavälähdyksestä Yhdysvaltain viime vaalikampanjasta, jonka yhteydessä ehdokas George Bush suoranaisesti mustamaalasi kilpailijaansa Michael Dukakista.

...ja kylmän sodan taktiikkaa

”Rauha”, ”demokratia”, ”sosialismi” ja ”kansainvälinen

turvallisuus” ovat esimerkkejä käsitteistä, joille kylmä sota antoi oman merkityssisällön. Sellaisen merkityssisällön, jonka avulla ”kaukana maapallon toiselle puolella olevasta kommunismin uhasta” pystyttiin rakentamaan kaikkia amerikkalaisia koskettava ongelma, sanoo *Thomas Kane* Pittsburghin yliopistosta. Kylmän sodan retorisin kielenkääntein johdateltu tavallinen amerikkalainen ei voinut olla tulematta siihen johtopäätökseen, että kapitalismin perustalle rakentuva järjestelmä on paras niin amerikkalaisille kuin muillekin!

Kanen tutkimukset osoittavat, että kylmän sodan retoriikka oli voimakkaasti ideologista ja liioittelevaa. Amerikkalaistenkin poliittinen realismi on kuitenkin viime vuosina lisääntynyt, Kane arvioi. Kongressin kanssa samaan osunut Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton huippukokous innoitti Arizonan yliopistossa työskentävän *C.J. Do-
verin* ilmaisemaan optimisminsa suurvaltakehityksen suhteen. Hänen mukaansa lämmenneet suhteet ovat antaneet aikaisempaa huomattavasti paremmat mahdollisuudet ratkaista eri puolilla maailmaa puhkeavia kriisejä. Kriisien luonne onkin muuttunut paikalliseksi eivätkä ne muodosta paineita ydinasevaltojen vastakkainasettelulle.

Marianna Ruokonen

IAMCR sai ylennyksen Unescolta

Tiedotustutkimuksen maailmanjärjestö International Association for Mass Communication Research (IAMCR/AIERI) sai kesäkuussa Unescon hallintoneuvostolta ylennyksen korkeimpaan kastiin hallituksista riippumattomien järjestöjen (non-governmental organizations, NGOs) sarjassa. ”Status A” myönnetään vain harvoille ja valituille NGO:ille — sellaisille joiden jäsenyyspohja on kiistatta yleismaailmallinen ja jotka soveltuvat omilla sektoreillaan Unescon koneiston päteviksi jatkeiksi. Tiedotustutkimuksen alalla ei tähän mennessä ole Status A:ta myönnetty millekään järjestölle, ja tiedotusala laajemminkin otettuna edustaa tässä kategoriassa vain yksi muu NGO, nimittäin elokuva- ja televisiokasvatuksen maailmanjärjestö IFTC. Sen sijaan esim. toimittajien ja kustantajien kansainväliset järjestöt istuvat yhä Unescon B- ja C-rapuilla.

Näin IAMCR on muodollisesti saavuttanut sen mihin järjestön perustajat 1957 tähtäsivät: yleismaailmallinen foorumi tiedotustutkijoiden keskinäisen yhteydenpidon

edistämiseksi ja alan tieteellis-ammattillisen aseman kohottamiseksi. Toisaalta Unescon Status A ei käytännössä anna IAMCR:lle paljonkaan, ainakaan nykytilanteessa kun Unesco on vararikon partaalla. Joskus ennen saattoi IFTC saada kymmenien tuhansien dollarien suuruisen vuosittaisen toiminta-avustuksen ja ilmaiset toimistotilat Unescon päämajan pohjakerroksesta. Tänä päivänä IAMCR saa tyytyä arvovalan korotukseen ja epämääräiseen lupaukseen rahallisesta tuesta sellaisille hankkeille joissa järjestö voi panna toimeen Unescon viestintäsektorin joitakin ohjelmia.

Joka tapauksessa Unescon ratkaisu selkeyttää näkymiä tiedotustutkimuksen kansainvälisen kentän sekavassa seurakunnassa. Tilanne jäsenyyty osaltaan myös siksi, että IAMCR on ryhtynyt solmimaan yhteistyösopimuksia eri maanosien alueellisten tiedotustutkimusjärjestöjen kanssa. Tällä tavoin African ACCE, Aasian AMIC ja latinalaisen Amerikan ALAIC ovat tulleet IAMCR:n assosiaatiojäseniksi. Samanlainen sopimusjärjestely on tekeillä mm. brittiläisen kansainyhteisön tiedotusalan koulutusjärjestön (CAEJC) sekä maailman kristillisen viestintäjärjestön (WACC) kanssa. Ja kun Euroopan tiedotustutkijat aikanaan perustavat oman alueellisen järjestönsä, siitä epäilemättä muodostuu eräänlainen IAMCR:n Eurooppajaosto.

Samaa logiikkaa seuraten tuntuisi luontevalta, että myös Pohjois-Amerikan alueelliset järjestöt asettuisivat IAMCR:n sateenvarjon alle. Sellainen on esimerkiksi Association for Education in Journalism and Mass Communication (AEJMC, joka julkaisee mm. Journalism Quarterly). Sellainen on myös de facto International Communication Association (ICA, joka julkaisee mm. Journal of Communicationia), vaikka tämä järjestö onkin kovasti pyrkinyt tulemaan nimensä mukaisesti tosi kansainväliseksi — jäsenkanta kun on ja ilmeisesti pysyy 90-prosenttisesti USA:ssa ja Kanadassa.

ICA ja maailman federaatio

On kuitenkin epärealistista odottaa, että ICA:n suhteet IAMCR:ään jäsenyivät ainakaan lähiaikoina saman kaavan mukaan kuin muiden ns. alueellisten järjestöjen suhteet. ICA on liian suuri ja sen piirissä elää riittävästi tunnettua amerikkalaista etnosentrisyyttä jonka mukaan me olemme maailma. Toisaalta ICA:ssa on myös runsaasti realistisia kosmopoliitteja, heidän joukossaan järjestön nykyinen presidentti Ellen Wartella sekä entisiin presidentteihin kuuluva Brenda Dervin.

Yksi ICA:n ex-presidenteistä, Klaus Krippendorff, on rakentanut kokonaan oman järjestökuvionsa. Hän on jo muutaman vuoden ajan kaavaillut viestintäalan järjestöjen

maailmanfederaatiota työmellä International Federation of Communication Associations. Sen jäseninä olisivat kansalliset järjestöt — eivät siis yksityiset tutkijat tai tutkimuslaitokset kuten on pääsääntöisesti laita IAMCR:ssä — ja se kattaisi tiedotustutkimuksen lisäksi kaikenlaisen viestinnän tutkimuksen ja opetuksen sekä vielä viestinnän ammattikäytännön.

Federaation perustamiskokous pidettiin toukokuussa Chicagossa ICA:n konferenssin yhteydessä. Paikalla oli kuitenkin vain kourallinen kansallisten järjestöjen edustajia lähinnä Kanadasta, Australiasta, Japanista ja Saksasta. USA:n rivit olivat sekaisin, kun hankkeen alullepanija Krippendorff ei saanut houkutelluksi ICA:a mukaan (sittemmin myös AEJMC kieltäytyi). Hanke ei ilmeisesti ole kypsä ja jäänee tässä vaiheessa alkioasteelle. Monet empiivät mukaanlähtöä, koska toiminta-ajatus sekä rahoitus ovat vielä paljolti ilmassa ja hankkeen suhde IAMCR:ään epäselvä tai jopa antagonistinen. Nyt alkukarsastuksen jälkeen Krippendorff ja IAMCR:n presidentti Cees Hamelink ovatkin ryhtyneet neuvottelemaan.

IAMCR kohti vaalivuotta ja Sao Paulon konferenssia

IAMCR:n ”parlamentti”, International Council, kokoon-tui kesäkuussa Istanbulissa ja nimesi viisi jäsenen komitean valmistelemaan elokuussa 1992 Sao Paulossa pidettävässä konferenssissa tehtäviä henkilövalintoja. ”Nomination Committee” muodostavat George Gerbner (USA), Roque Faraone (Uruguay), Olof Hulten (Ruotsi), M.Kandil (Quatar) ja Annie Mear (Kanada). Komitea pyytää jäsenistöltä — mukaan lukien Suomen TOY — ehdotuksia IAMCR:n johtoelempiin valittaviksi henkilöiksi vuoden loppuun mennessä. Näistä komitea sitten seuloo oman ehdotuksensa konferenssin äänestettäväksi. Istanbulissa hyväksytyt periaatelinjat mukaisesti jokaiseen postiin (presidentistä International Councilin jäseniin) ehdotetaan sekä nais- että miesnimeä.

Sao Paulon konferenssi pidetään 16-23 elokuuta 1992. Paikka on meren rannalla oleva 1. luokan hotelli Guarujanimisessa turistikaupunginosassa. Konferenssimaksu viikon ajalta majoitus- ja muonituskuluineen tulee olemaan 2000-3000 mk, minkä lisäksi pitkä lentomatka tekee osallistumisesta suomalaisille — kuten muille eurooppalaisille (aasialaisista ja afrikkalaisista puhumattakaan) — poikkeuksellisen hintavan projektin. Luvassa on kuitenkin Brazilian lentoyhtiön Varigin ryhmälennus, mistä IAMCR:n seuraava Newsletter lokakuussa kertoo enemmän. Sama Newsletter informoi myös konferenssin sisältöpuolesta kuten paperien ja ilmoittautumisen aikataulusta.

Kaarle Nordenstren

Lontoon ITSC-91 vastaanoton jäljillä

Lontoossa kokoontui 24.-26. heinäkuuta jo neljäs ITSC, kansainvälinen tv-tutkimuksen konferenssi, järjestäjänä tuttuun tapaan British Film Institute ja Lontoon yliopiston Institute of Education. Osanottajia oli lähes yhtä paljon kuin konferenssisarjan tähänastisena huippuvuotena 1984, yli 120 tutkijaa noin 25 maasta esitteli tuoreita tutkimusasetelmiaan ja -tuloksiaan kaikkiaan viidellä eri kanavalla. Painopisteiksi oli nostettu tv-yleisöjen tutkimus sekä Euroopan poliittisiin muutoksiin liittyvät audiovisuaalisen viestinnän ja kulttuurin teemat. Perinteiseen tapaan perehdyttiin myös sekä globaaleihin teemoihin että poliittisiin ajankohtaiskysymyksiin, tuoreita analyyseja edustivat mm. BBC:n ja ITC:n yleisötutkimukset Persianlahden sotautisten herättämistä moraalisisista kannanoitoista.

Tv-yleisöjen tutkimus on ollut aikaisemminkin ITS-konferensseissa näkyvästi esillä, saihan jo vuoden 1984 konferenssin kokoomajulkaisu nimekseen *Television and Its audience*. Näyttää siltä, että 1970-80-luvuilla yksittäisinä pikkupuroina alkanut yleisötutkimuksen uusi teorianmuodostus on mielenkiintoisella tavalla ennakoitunut 90-luvun laajoja tarpeita. Tieteenteorian kehityksessä merkityksenantoprosesseja tarkastelevan vastaanoton tutkimuksen esiinnousu on liittynyt laajemmin strukturalististen ideologiateorioiden nopeaan syrjäytymiseen brittiläisen tiedotustutkimuksen keskiöstä. Vastaanoton tutkimus on noussemassa yhä merkittävämmäksi osaksi kulttuurintutkimuksen uutta aaltoa. Sen tutkimuskohteena on *tekstintutkimuksen ja kulttuuristen käytäntöjen tutkimuksen strateginen leikkauspiste*, josta käsin voidaan monitasoisesti tutkia merkitystä sosiaalisena toimintana.

Euroopassa käynnissä oleva poliittinen ja kulttuuripoliittinen murros on luonnollisesti herättänyt aivan uudenlaista kiinnostusta juuri vastaanoton tutkimukseen. Toisaalta mm. USA:n kulttuurituonnille rajoja määrittelevä EY, toisaalta lukemattomat omaa kulttuuripoliittista identiteettiään hakevat pienet valtiot ja kansallisuudet tarvitsevat juuri nyt tietoja erilaisista osayleisöistä, jolle hahmotella olevan eurooppalaisen av-tuotannon anteja tulevaisuudessa tarjotaan.

Kokouksen tutkijapuheenvuoroihin sisältyi aavisteluja kahdesta mahdollisesta kehitysuunnasta. On merkkejä sekä vakavasta paneutumisesta tutkimuksen teorian kehittämiseen, mutta yhtä hyvin halukkuudesta tutkimusten nopeaan määrälliseen laajentamiseen. Tulevien vuosien kysymykseksi jää, suunnataanko resursseja kasvuun laadun kustannuksella ja tapahtuuko vauhdin hurmassa suo-

ranaista teorian väärinkäyttöä ja pintapuolistamista, vaikkapa tähänastisten teoreettisten kehittyjen kanonisoimista tarkoituksenmukaisen kulttuuripolitiikan perusteelluiksi.

Kaksi ristiriitaista tutkimusperinnettä

Liverpoolin yliopiston tekstintutkija John Corner oli valmistanut kokoukselle katsauksen yleisötutkimuksen ajankohtaisiin teoreettisiin ansoihin ja avoimiin kysymyksiin. Cornerin lähtökohtana ja esikuvana oli vanha tuttu "Nationwide"-yleisötutkimus, David Morleyn (ja Charlotte Brunsonin) 1970-80-lukujen vaihteen pioneerityö. Cornerin mukaan vastaanoton tutkimuksen edelleenkehittäminen edellyttää huolellisempaa paneutumista merkityksen, genren ja kontekstin käsitteisiin. Nykyisin on olemassa ainakin kaksi vastaanoton tutkimusperinnettä, joissa käsitteet määritellään osittain toisiinsa nähden ristiriitaisesti tai sekavasti.

Uutis- ja ajankohtaisohjelmien vastaanottoa tarkastelevassa tutkimusperinteessä, johon mm. Morleyn pioneerityö sijoittuu, ymmärretään joukkotiedotusvälineet ensi sijassa yleisön tietoisuutta määritteleväksi voimaksi. Tutkimusasetelmissa analysoidaan yleisöä ja sen käyttäytymistä lähinnä kansalaisuuden näkökulmasta (tutkimuksia mm. Morley 1980, Lewis 1985, Jensen 1986, Dahlgren 1988, Hoijer 1989, Corner, Richardson ja Fenton 1990a ja 1990b). Populaarikulttuurin tuotteiden vastaanottoa tarkastelevassa tutkimusperinteessä taas kiinnitetään huomio joukkotiedotusvälineiden sosiaaliseen tietoisuuteen ja tarkastellaan yleisöjen viihtymistä, sosiaalista makua ja ohjelmista saamaa nautintoa (tutkimuksia mm. Ang 1985, Morley 1986, Seiter et al. 1989, vrt. Radway 1984). Cornerin mukaan tutkimusalueen kehitysvaiheessa käsitteitä ja tutkimustuloksia on lainailtu toisesta perinteestä toiseen liian kriittittävästi.

Cornerin mukaan ensimmäinen tutkimusperinne ja juuri Morleyn tutkimus on pisimmällä varsinaisen teksti-yleisösuhteen hahmottamisessa. Morleyn suurin ansio on siinä, että hän on kyennyt hahmottelemaan yleisötutkimukselle kaksi teoreettisesti arvokasta peruslinjaa, joita pitkin etenemällä voidaan vähitellen tukkia Morleyn oman pioneeritutkimuksen jättämiä aukkoja. Ensinnäkin, Morley torjuu selkeästi strukturalistisen tekstualismin ajatuksen, että tekstin ideologinen vaikutus tai merkitys voitaisiin "lukea" suoraan tekstistä. Morley määrittelee tekstiin sisältyvän asemointikyvyn tai -potentiaalini laajaksi ja avoimeksi käsitteeksi, eritasoisten *merkitysvaraabeleiden kentäksi*. Toiseksi, Morley irrottaa teksti-yleisösuhteen kokonaan perinteisestä funktion tai käytön käsitteistä ja puhuu tv-ohjelman "lukemisesta" diskursiivisena ja sym-

bolisena *merkityksenantoprosessina*, jolla on tietty *muoto* ja *organisointumistapa*.

Aittoa tekstin vaikutusten tutkimusta on vasta tutkimus, jossa paneudutaan merkityksenantoprosessin organisointumistapaan eri tasoilla, eli 1) tutkitaan tapoja joilla yleisö antaa merkityksiä, 2) etsitään syitä merkityksenannon variaatioiden syntyyn sekä teksteistä että — ensisijassa — niistä sosiaalisista faktoreista, joita yleisöllä on käytettävissä tulkintatyöhön, ja lopulta 3) paneudutaan variaatioista aiheutuviin seurauksiin. Cornerin mukaan on Morleyn periaatteiden väärinymmärtämistä, jos väitetään hänen pyrkineen tutkimaan vain tekstien voimaa ja vastaanottajan vapautta kieltää se.

Morleyn peruslinjojen toteuttamiseksi on mentävä symmetriselle merkityksenannon käsitteen analyysiin. Corner erottaa toisistaan *primaarisen, sekundaarisen eli assosiativisen ja yleistävän merkityksenannon tason*. Primaarisella merkityksenannon tasolla voidaan suhteellisen yksinkertaisesti puhua tekstin denotaatiosta, eli tasolla vastaanottaja *tunnistaa ja käsittää* tekstin tarjoamat merkitykset.

Sen sijaan sekundaarisella merkityksenannon tasolla konnotaatio ei ole riittävä termi. Asiat saavat assosiativisen merkityksensä sen mukaan, miten ne sijoittuvat laajemman *tekstisyksikön osaksi*. Cornerin mukaan juuri sekundaarisella merkityksenannon tasolla vastaanottaja luo yhdistelmiä kokonaisesta resurssien kirjosta mm. omien biografisten ja sosiaalisten tulkintaresurssiansa perusteella. Tulkintatyön perustana ovat tietyt sosiaalisesti opitut merkintämuodot ja konventiot.

Yleistävällä merkityksenannon tasolla vastaanottaja *arvioi* ja suhteuttaa lukemansa muihin merkityksiin ja painaa ne osaksi tietoisuuttaan. Kun tutkitaan (kuten Morley) ns. ensisijaista luentaa, puhutaan itse asiassa juuri yleistävällä merkityksenannon tasolla tapahtuvasta tekstiin *vastaamisesta*.

Corner haluaa alleviivata että eri merkityksenannon tasot ovat suhteellisen itsenäisiä eikä niiden välillä vallitse välttämättömiä syy-seuraussuhteita. Esimerkiksi se, että yleisö hyväksyy tai hylkää ohjelman tekstisisällöt tai -puhuttelut ei sinänsä kerro mitään vastaamiseen johtaneista merkityksenantoprosesseista. Jotta päästäisiin paremmin käsiksi itse merkityksenantoprosessiin, ei vain sen seurauksiin, on jatkossa keskityttävä etsimään uusia menetelmiä nimenomaan *sekundaarisen merkityksenannon tason tutkimukseen*. Olisi kokeiltava esimerkiksi eri tavoin organisoituja tv-tekstejä ja tutkittava yleisön tajunnassa tapahtuvia siirtymiä ja konflikteja katselun aikana.

Cornerin mukaan genrejen ja kontekstien tutkimus voisi jatkossa tukea teksti-yleisösuhteen tutkimusta, mikäli käsitteet rajattaisiin ja määriteltäisiin nykyistä huolelli-

semmin. Esimerkiksi tulokset tiettyjen fiktiogenrejen katselusta on usein kritiikittä yleistetty koskemaan lähes kaikkea tv:n katselua. Nyt olisi paneuduttava eri fakta- ja fiktiogenrejen *ohjelmamuotoon* liittyvien ominaispiirteiden erittelyyn ja tutkittava, miten piirteet vaikuttavat esim. katselutilanteen intensiivisyyteen. Konteksteista olisi keskityttävä erityisesti katselujan, -paikan ja katselutilanteeseen liittyvien sosiaalisten suhteiden tutkimukseen ja pyrittävä sitten vähitellen rajaamaan pois tekijöitä, joilla ei ole ratkaisevaa merkitystä merkityksenantoprosessissa.

Ensimmäisen perinteen yleisötutkimuksen seuraavan vaiheen tavoitteena ovat Cornerin mukaan tutkimukset, joissa toisaalta tarkastellaan katsojien suhdetta tiettyihin ohjelmateemoihin, toisaalta tutkitaan eritellymmän esimerkiksi katsojien eri työtehtävien antamia resurssija merkityksenantoprosessille.

Narratologiaa ja vastaanoton kognitiivisuutta

Morleyn heittämän haasteen vaikeudesta kertoo, ettei yksikään konferenssissa esitelty tutkimus edes pyrkinyt juuri Cornerin ehdottamaan ”syvyysuuntaan”. Varsinaista teksti-yleisösuhteen lähitutkimusta edusti kokouksessa vain Victoria Collegen tutkija David *Ritchie*, jonka australialaisen pioneiryön lähtökohdat olivat toisessa tutkimuserinteessä: toisaalta Barthesin ja Todorovin narratologiassa, jonka lähtökohdasta tv-draama tulkitaan pohjimmiltaan kanoniseksi kertomukseksi eli henkilöiden ajassa tapahtuvaksi toiminnaksi (ks. Bordwell 1985), toisaalta vastaanoton kognitiivisessa tutkimuksessa.

Ritchie eritteli 8-vuotiaiden, 12-vuotiaiden ja yli 18-vuotiaiden katsojaryhmien rekonstruktioita 28 minuuttia pitkistä televisiodraamasta *Danny's Egg*, eli katsojat kertoivat tutkijoille katselun jälkeen vapaasti draaman tapahtumat. Ritchien analyysit katsojien kertomuksista antoivat tukea idealle perimmäisestä kertomuksen tasosta: Nuorin katsojaryhmä kiinnitti huomionsa vain kanonisen kertomuksen elementteihin eli lähinnä vain henkilöihin ja näiden toimintaa, keskimääräinen ryhmä liitti kuvaukseensa toiminnan selostuksen lisäksi otteita sarjassa esiintyneistä dialogeista sekä analyysia sarjan henkilöiden motiiveista ja tunteista ja vanhin ryhmä em. lisäksi tulkitsevia kommentteja siitä, mitä sarjan segmentit ja tapahtumat merkitsivät heille.

Brysselin Vapaan Yliopiston tutkija Daniel *Bilteeryst* siteerasi esitelmässään runsaasti Morleyn yleisötutkimuksen lähtökohtia, mutta käytti fiktiivisten sarjojen katselua koskevassa tutkimuksessaan lähinnä Tamar Liebesin ja Elihu Katzin Dallas-tutkimuksista tuttua vastaanottajien diskurssien luokitusjärjestelmää (Katz ja Liebes 1986). Biltreyst tutki miten 34 eri ikäistä belgialaista, 17 naista

ja 17 miestä, tulkitsi suhdettaan katsomiensa amerikkalaisen ja belgialaisen sarjafilmin jaksoihin. Tutkittavat sarjat, amerikkalainen "She's the Sheriff" ja belgialainen "De Kollega's" ovat tyypiltään samantapaisia, mutta vähemmän ylikansallisia sarjoja kuin Dallas ja Dynastia, ja molempia esitetään viikoittain Belgian televisiossa. Bilte-reyst ei tarkemmin analysoinut itse sarjoja ohjelmatekstei-nä vaan keskittyi ainoastaan katsojien tulkintojen lähilukuun.

Bilte-reystin tulosten mukaan belgialaiskatsojat käyttivät amerikkalaisesta sarjasta puhuessaan runsaammin etäännyttävämpiä, kriittisiä ja meta-kielellisiä ilmauksia ja belgialaisesta sarjasta puhuessaan runsaammin emotionaalisia referoivia ilmauksia. Lisäksi katsojat antoivat amerikkalaisen sarjan tapahtumista lineaarisemman ja yksinkertaistetumman tulkinnan kuin belgialaisen sarjan tapahtumista. Bilte-reystin tulkinnan mukaan katsojat kokivat amerikkalaisen sarjan fiktiivisemmäksi ja eläytyivät paremmin belgialaiseen sarjaan.

Myös sosiaalipsykologi Sonja M. Livingstone ja psykologi Peter K. Lunt viittasivat Katzin ja Liebesin diskursi-analyysin menetelmiin kehitellessään ajatusta kriittisestä yleisöstä. Tutkijoiden mukaan yleisön kriittisyyden kriteerien luomiseksi olisi tutkittava minkälaisen voiman ja samalla statuksen lukija teksteille antaa, minkälaisia resurssseja hänellä on käytettävissään tulkinnassa ja minkälainen suhde tekstin ja lukijan muun sosiaalisen tietoisuuden välille rakentuu, ja Katzin ja Liebesin analyysitavan sovellutukset saattaisivat soveltua juuri em. alueiden tutkimukseen.

Lasten ja nuorten katselu tutkimuskohteena

Muut konferenssissa esitetyt tutkimusraportit sijoituivat väljemmin merkitysten, genren ja kontekstien tutkimuksen laajaan sivustaan, useimmat keskittyivät katselukontekstien hahmottamiseen. Yleisimpänä tutkimuskohteena oli tuttuun tapaan lasten tai nuorten tv:n katselu. Marie Gillespien perusteellinen, metodisesti kiinnostava alakulttuurintutkimus tarkasteli "Neighbours" suosikkisaippuaopperan sisältöä ja katselutapoja osana Southallin alueella Länsi-Lontoossa asuvien aasialaisnuorten elämäntapaa. David Oswell tarkasteli oivaltavasti englantilaiskodin tilankäytön kehitystä brittitv:n alkuvuosina 1946-60. Oswellin lähtökohtana oli ajatus, että merkki ja tila, jossa se havaitaan liittyvät aina yhteen. Uusseelantilaisten Wiebe Zwagan ja Graeme Bassettin paperissa analysoitiin katse-luhetkiä, joina tiettyjen perheiden ja tiettyjen ohjelmien välille syntyy vuorovaikutusta.

David Buckingham, Birgitte Hipfl ja Günter Stotz sekä Muriel Robinson tutkivat kaikki lapsikatsojia ja heidän

perheitään. Sekä Buckinghamin että Robinsonin näkökulmasta tv:n katseluun liittyy erityisesti keskiluokkaisissa perheissä aina vanhempien ja lasten valtasuhde, mutta kiinnostavia ovat tavat joilla lapset vastustavat aikuisten vallankäyttöä. Ben Bachmairin tutkimuksen näkökulma perheiden tv:n katseluun oli sosiaalipsykologinen, hän tarkasteli mm. miten perheen jäsenet käyttävät tv-ohjelmien henkilöitä perheen sosiaalisen rakenteen osana tai tukena.

Hollantilainen Joke Hermes kyseenalaisti mm. omien naistenlehtien lukemistutkimustensa valossa käsityksiä tv:n tai yksittäisen tv-ohjelman merkityksestä katsojalle. Hermesin kiinnostavan pohdiskelun mukaan ei ole syytä olettaa, että yksittäinen väline tai ohjelma olisi koskaan vastaanottajalleen erityisen merkityksellinen. Ohjelmista ei koskaan löydy merkitystä, jota voisi kutsua "välttämätömäksi", eikä myöskään voida löytää "välttämätöntä" tv:n käyttötapaa. Tv:n — kuten muunkin joukkoviestimen — käyttöä on tutkittava osana katsojien päivärutiineja.

Suomalaiset ydinalueilla

Konferenssin suomalaiset alustajat sijoituivat Cornerin luokituksessa varsin edustavasti lähelle merkityksenannon tutkimuksen ydinalueita. Pertti Alasuutarin tutkimusraportissa tarkasteltiin 99 tamperelaisen ohjelmavalintoja sekä diskursseja, joilla katsojat arvottivat katsomiaan ohjelmatyyppejä. Strukturoimattomissa teemahaastatte-luissa vastaajat käyttivät lähinnä neljää diskursstyyppiä puhuessaan omista katselutottumuksistaan. Katsojat saatoivat puhua ohjelmasisältöjen suhteesta todellisuuteen, ohjelman esitystavasta, omasta psykologisesta tulkinta- eli katselutavastaan tai omasta moraalaisesta suhteestaan tv-ohjelmiin. Eri puhetavat eivät olleet toisiaan poissulkevia vaan muodostivat yhdessä eri tavoin painottuneita diskursseja. Alasuutari luokitteli katseluhierarkiassa vähimmin arvostetuiksi ne ohjelmatyypit, joista puhuessaan haastateltavat käyttivät eniten aikaa katselunsa perustelemiseen tai suoranaiseen anteeksipyytelyyn.

Ylivoimaisesti vähimmin arvostetuiksi osoittautuivat tämän tutkimuksen mukaan naisten ja vähän koulutusta saaneiden suosimat ohjelmat eli saippuaopperat. Tärkeimpinä syinä ohjelmien kehnouteen pidettiin niiden epärealistisuutta eli problemaattista suhdetta todellisuuteen sekä puuttuvaa eettistä opetusta. Haastateltavat pitivät jopa väkivaltaisia rikossarjoja arvokkaampina katseltavina kuin saippuaopperoita, koska niihin sisältyy moraalinen opetus elämän kovuudesta. Alasuutarin mukaan suomalaisyleisön arvostukset ja suomalaisessa yleisradiopolitiikassa pitkään vallinneet yleisönkasvatukselliset äänenpainot näyttävät siis varsin samansuuntaisesti juontuvan yh-

teisestä (länsimaisesta) kulttuurisesta perinnöstä, jossa arvostetaan realistista esittämistä ja eettisesti arvokkaiden elämänmallien esilläpitämistä.

Juha Kytömäen tutkimusasettelu kevensi 89 10-14-vuotiaan koululaisen ja heidän perheidensä haastatteluaineiston voimin tutkimusperinteessä hallitsevaa postmanilaista näkemystä perheiden halukkuudesta kontrolloida lastensa tv:n katselua. Kytömäen haastattelemien suomalaisvanhempien suhde televisioon oli varsin rentoutunut. Lasten tv:n katselua ei kontrolloitu juuri lainkaan eksplisiittisesti, saati sitten suoraviivaisen auktoritaarisesti, ja tärkeimmät tai ainoat ehdottomat rajoitukset perustuivat päiväohjelman kulkuun, eivät ohjelmien sisältöön. Myös Kytömäen tutkimuksessa tuli esille ohjelmiston realismisuus-fiktiivisyysulottuvuus. Suomalaisvanhemmat keskustelivat lastensa kanssa erityisesti väkivaltaohjelmista, koska he halusivat tehdä lapsille selväksi eron fiktiivisen väkivallan ja todellisen väkivallan välillä. Useimmin esitetty syy väkivaltaohjelmien katselun kontrolloimiseen oli kuitenkin emotionaalinen, lasta haluttiin suojata järkyttäviltä kokemuksilta.

Tämän esittelyn ulkopuolelle jäivät kokouksen annista vielä mm. Barbara O'Connorin ja Raymond Boylen sekä Jane Roscoen saippuaopperoiden yleisöjä analysoivat tutkimukset, Yvonne Daviesin ja Peter Rawlandsin tutkimukset koulu- ja videokirjastoyleisöjen käyttäytymisestä sekä Valerie Walkerdinen massayleisön käsitteseen kohdistama kriittinen pohdiskelu.

Tiina Rautakorpi

Electronic journal of communication — sähköinen aikakauslehti

Uuden tieteellisen aikakauslehden ilmaantuminen markkinoille ei nykyään olisi lainkaan uutinen, ellei lehdessä olisi jotain erikoista. *Electronic Journal of Communication — La Revue Electronique de Communication* ylittää tietyn uutiskynnyksen. Kyseessä on nimittäin alansa ensimmäinen sähköinen tieteellinen aikakauslehti, jota ei ole saatavilla paperilla. Tämän lehden voi tilata ja lukea vain tietokoneen kautta sähköpostin avulla.

Kuten nimestäkin voi päätellä, EJC on englanniksi ja ranskaksi julkaistava tiedotusopillinen tieteellinen aikakauslehti. Se ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Erikoisalueikseen se ilmoittaa tiedotusopin teorian ja käytäntöön, tutkimuksen ja viestintäpolitiikan. Lehden päätoimittajat ovat

molemmat kanadalaisia: James Winter (University of Windsor) ja Claude Martin (l'Universite de Montreal). Tästä huolimatta lehden keskeiset taustavaikuttajat näyttävät olevan amerikkalaisia. Mukana on kymmeniä amerikkalaisia yliopistoja, mm. tunnetuimmat tiedotustutkimusta harjoittavat laitokset. Käytännössä lehden julkaisemisesta vastaa University of Massachusetts, Amherst. Menossa on ensimmäinen vuosikerta ja toinen numero. Lehti on ainakin toistaiseksi ilmainen, eli sen tilaaminen ei maksa mitään. Lehti on vain osattava tilata ja lukea.

EJC:n voi tilata luettavaksi, jos on hankkinut itselleen käyttäjätunnuksen esimerkiksi suomalaisten yliopistojen tietokoneisiin, jotka on puolestaan liitetty kansainväliseen *Internet* -tietokoneverkkoon. Lehden tilaaminen tapahtuu yksinkertaisesti mail -ohjelman avulla. Mail -ohjelmalla lähetetään sähköpostia seuraavaan osoitteeseen: Comservc@Vm.Ecs.Rpi.Edu

Tämän jälkeen lähetetään seuraava lyhyt viesti vastaanottajalle:

Join EJCREC Tauno Tiedotustutkija

eli annetaan käsky liittymisestä lehden tilaajien joukkoon ilmoittamalla oma nimi (tuohon Taunon kohdalle kirjoitetaan siis oma nimi, mieluiten ilman ns. skandimerkkejä å, ä ja ö). Tämän jälkeen vain lopetetaan viesti mail -ohjelman mukaisella tavalla (tavallisesti piste rivin alkuun + enter). Aikaa tilaamiseen menee noin 30 sekuntia. Sitten lehti alkaakin tulla sähköpostin kautta neljä kertaa vuodessa.

Käytännössä lehti toimii niin, että neljä kertaa vuodessa saa sähköpostin kautta tiedoston, jossa on lehden sisällysluettelo, pääkirjoitus sekä artikkeleiden abstraktit. Näitä voi selailla ja lukea mikrotietokoneen tai päätteen kuvaputkella. Mukana tulee ohjeet artikkeleiden tilaamisesta. Jos haluaa abstraktin perusteella tutustua itse artikkeleihin, lähetetään edellä mainittuun sähköpostiosoitteeseen käsky, jossa on artikkelin kirjoittajan sukunimi sekä artikkelin koodinnumero. Artikkelit tulevat hetken kuluttua tiedostona kokonaisuudessaan luettavaksi. Jos päätteen tai mikrotietokoneen yhteydessä on kirjoitin, jutut voi tulostaa paperille. Itse olen tehnyt näin ja sijoittanut paperit mappiin, jossa lukee "EJC".

Mielestäni järjestelmä toimii hyvin. Voin todella suositella tämän erikoisen lehden tilaamista, varsinkin kun lehti on (toistaiseksi) maksuton. Sen voi tilata olipa sitten Mac-tai PC-käyttäjä. Olennaista on vain, että mikro on kytketty yliopiston keskuskoneeseen, johon on oltava käyttäjätunnus. Vaikeakäyttöisenä tätä lehteä ei voi pitää. Ainoa tähän mennessä havaitsemani eräänlainen kielteinen puoli on lehden kaksikielisyys. Tämä tulee esiin, kun sivuja tulostaa kirjoittimella. Melkoinen määrä aikaa ja paperia kuluu ranskankielisten tekstien pakkovastaanottoon... Ranskankieliset tutkijat harmittelevat tietysti vastaavasti pakkoenglantia.

EJC:tä pitää nähdäkseni arvioida paitsi tieteellisen sisältönsä myös journalistisen muotonsa takia. Tieteellisessä mielessä lehti näyttää heijastavan aika tarkkaan julkaisijayhteisöissään suosittuja teemoja. Tilasin itselleni numeron Vol. 1, May 1991, No.2, jonka teemana oli tiedotusvälineet ja Kanadan Meech Lake-sopimus. Meech Lake-sopimuksen avulla Kanadassa yritettiin sovittaa liittovaltion ja itsenäistymään pyrkivän Quebecin provinssin ristiriitoja. EJC:n teemanumerossa tarkasteltiin Kanadan sähköisten tiedotusvälineiden suhtautumista sopimukseen. Aihe on varmasti ajankohtainen, kun katsoo mitä Itä-Euroopassa ja Neuvostoliitossa tapahtuu nykyään. Mitään hämmästyttävää mullistavaa lehti ei kuitenkaan mielestäni tarjonnut tästä aiheesta. Toisaalta yhden numeron perusteella ei voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä mistään aikauslehdessä, ja EJC:stä on menossa siis vasta ensimmäinen vuosikerta.

Jatkossa EJC näyttää edelleen keskittyvän teemanumeroihin. Syyskuussa 1991 ilmestyvän numeron teemaksi on tulossa "The Media and the Gulf War".

Aika näyttää mitä tästä toistaiseksi kokeiluluonteisesta aikauslehdessä tulee. Säilyykö esimerkiksi maksuttomuus, ja jos tilausmaksuja aletaan periä, niin miten ja minkä verran? Toisaalta lehden taustalla on niin arvovaltaisia julkaisijayhteisöjä, että lehden julkaisemiseen ei ole ryhdytty hetkellisen mikrotietokoneinnostuksen takia.

Journalistisesti kiinnostavaa on se, että lehden toimitustyö näyttää olevan kaikesta huolimatta hyvin samanlainen kuin perinteisillä "konventionaalisilla" aikauslehdillä. Tästä voi tietysti päätellä sen minkä useimmat tiedotustutkijat ovat pitkään tienneetkin, eli journalistisen työn sisältö pysyy ensisijaisena suhteessa muotoon.

Vaikka EJC:n julkaisutapa onkin uusi, niin toimitus näyttää painiskelevan aivan samanlaisten ongelmien kanssa kuin mikä tahansa muu vastaava aikauslehti. Juttuja metsästetään, kirjoitetaan ja arvioidaan kuten muissakin tieteellisissä aikauslehdissä. Käsikirjoitukset vain pyydetään lähettämään sähköpostin välityksellä, kulloinkin ilmoitettuun osoitteeseen. Myös levykkeillä voi lähettää juttuja, joskin mieluiten dos-muodossa. Jotenkin rivien välistä saa kuitenkin sen vaikutelman, että lehteä vaivaa pieni juttupula. Toisaalta tämä on ymmärrettävää — onhan EJC varsin erikoinen lehti. Monen teknologiaan kielteisesti suhtautuvan yhteiskuntatieteilijän on vaikea ylittää lehden tilauskynnystä, vaikka itse tilaaminen viekin aikaa vain noin 30 sekuntia. Olisikin kiinnostavaa tietää mikä on lehden levikki ja miten se jakautuu eri puolille maailmaa.

EJC on joka tapauksessa eräänlainen ajan merkki. Sen kehitystä kannattaa ainakin seurata, ja vaikkapa joskus heittää toimitusta artikkelilla.

Jorma Mäntylä
tijoma@uta.fi

Nordicom pohjoismainen rahoitus uhattuna

NORDICOM, Pohjoismainen tiedotustutkimuksen palvelukeskus joutuu tänä syksynä Pohjoismaiden Ministerineuvoston asettaman työryhmän arvioinnin kohteeksi. Arviointi koskee kaiken kaikkiaan pariakymmentä kulttuuri- ja tiedesektorin insituutiota, ja sen tarkoituksena on leikata tuon sektorin rahoituksesta pois noin kolmannes.

Pohjoismainen rahoitus kattaa vain osan viiden NORDICOM-toimintayksikön kustannuksista: kunkin Pohjoismaan oma NORDICOM saa rahoituksensa kansallisista lähteistä, Suomessa maksajana on Tampereen yliopisto. Pohjoismaisella rahoituksella on kuitenkin kustannettu yhteisten hankkeiden kuten bibliografian ja tietokannan kordinoiminen ja ylläpito sekä julkaistu NORDICOMin tiedotuslehtiä. Ilman näitä toimintoja NORDICOM ei ole mikään dokumentaatioverkko, itse asiassa on turha puhua NORDICOMista, jos mukana ei ole pohjoismaista tasoa. Nyt tämä koordinaatorahoitus on uhattuna.

Arviointiprosessiin liittyy lausuntokierros, jonka avulla kartoitetaan eri instituutioiden tehtäviä ja tarpeellisuutta. NORDICOMin tapauksessa lausuntopyyntö on lähetetty tiedotustutkimusta harjoittaville yliopistoille ja korkeakouluille sekä joillekin viranomaisille tiedehallinnossa. Tieteellisiä tutkijajärjestöjä ei ole hyväksytty lausunnonantajiksi. Tämän lisäksi arvioinnin alaisten instituutioiden edustajat kutsutaan haastatteluun (hearing) syyskuun kuluessa. Lausuntopyyntökierros päättyy 1. lokakuuta, ja sen jälkeen arviointityöryhmä tekee varsinaisen työnsä, jonka tulokset pohjoismaisella kulttuuri- ja tiedesektorilla näkyvät ensi vuoden puolella. Arviointityöryhmän suomalainen jäsen on ylitarkastaja Heidi Kuusi Opetusministeriöstä.

Tässä vaiheessa on vielä mahdollista vaikuttaa asioiden kulkuun. Reykjavikissa, pohjoismaisessa tiedotustutkimuksen konferenssissa ilmeni, että NORDICOMilla on alan tutkijoiden tuki takanaan. Tämän tuen toivoisi nyt konkretisoituvan tavalla tai toisella, mahdollisesti vapaaehtoisten lausuntojen muodossa arviointityöryhmälle (lausuntopyyntöstä saa kopioita Suomen NORDICOMista), mahdollisesti muulla tavoin. Suomen NORDICOM-toimikunta, jossa ovat edustettuina alan tieteelliset järjestöt ja tutkimuslaitokset, kokoontuu lokakuussa, ensimmäiset väliaikaiset tiedot saatuaan, pohtimaan jatkotoimenpiteitä.

Lisätietoja antavat mielellään: NORDICOMin pohjoismaisen hallituksen Suomen edustaja Taisto Hujanen (Tampereen yliopisto, puh. 931-156 299), Suomen NORDICOM-toimikunnan puheenjohtaja Kaarle Nordenstreng (Tampereen yliopisto, puh. 931-156 292) ja vs. amanuenssi Eija Poteri (NORDICOM, puh. 931-157 045).

Audiovisuaalista jatkotutkimusta viritellään

Valmisteletko/suunnitteletko lisensiaattityötä tai väitöskirjaa audiovisuaalisen viestintäkulttuurin alueelta? Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos on saanut tälle vuodelle suunnittelumäärärahan alan jatkotutkimuksen koordinoimiseen ja edistämiseen. Turun yliopiston elokuvatutkijat, Yleisradion kehitystoiminta ja Jyväskylän yliopiston Nykykulttuurin tutkimusyksikkö ovat mukana ideoimassa parempia toimintaedellytyksiä alan tutkijoille.

Tule mukaan suunnittelutyöhön kertomaan millaista tukea jatko-opinnoillesi odotat! Järjestämme Helsingissä perjantaina 18. lokakuuta 1991 klo 10-17 Av-viestintäkulttuurin tutkijakoulutusfoorumin. Kokouspaikka YLEn Sosiaalitalon auditorio Länsi-Pasilassa.

Kutsumme foorumiin henkilökohtaisella kirjeellä mahdollisimman monta alan jatko-opiskelijaksi ilmoittautunutta. Mikäli et jostain syystä saa kirjettä (syys-lokakuun vaihteessa), mutta arvelet kuuluvasti alan tutkijajoukkoon, ota rohkeasti yhteyttä projektin määräaikaiseen sihteeriin Tiina Rautkorpeen p. 90-1297 258 ja ilmoittaudu mukaan. Tarjolla tietoa alan jatkokoulutusväylistä (myös ulkomaisista), tutkijatapaamisista jne. sekä mahdollisuus yksilölliseen ohjauksen järjestämiseen.

Elokuva- ja televisioanalyysin laivaseminaari 14.-16.12.

Osana valtakunnallista av-jatkokoulutusohjelmaa järjestetään 14.-16. joulukuuta seminaari, joka keskittyy audiovisuaalisten joukkoviestinten analyysiin. Av-joukkoviestin- tai av-media-analyysillä tarkoitetaan tällöin yksittäisen teoksen (ohjelman) tai teosryhmän (ohjelmasarjan tms.) erityisesti esteettistä, psykologista ja sosiologista analyysia sekä itse analyysimenetelmien erittelyä. Mahdollisimman laajan kirjon kattamiseksi toivotaan esityksiä lukuisista näkökulmista. Tällaisia vaihtoehtoja ovat muiden muassa elämäkerrallinen, genreanalyttinen, marxilainen, fenomenologinen, psykoanalyttinen, feministinen, (uus)formalistinen, kertomusopillinen (narratologinen), auteuristinen, reseptioesteettinen, annalistinen (sosi-

aalihistoriallinen) ja etninen joukkoviestinanalyysi. Audiovisuaalisista joukkoviestimistä keskitytään elokuvaan, televisioon ja videoon.

Seminaari on tarkoitettu ensisijassa elokuva-, televisio- ja videotutkimusta harjoittaville jatko-opiskelijoille, mutta mukaan toivotaan muitakin alan tutkimuksesta kiinnostuneita. Enimmäisryhmäkoko on 20 henkeä. Seminaari työskentelee kunkin osallistujan alustuksen pohjalta. Yksi seminaarin tarkoitus on myös vauhdittaa tekeillä olevan kotimaisen elokuva-, televisio- ja videoanalyysia käsittelevän kokoomateoksen valmistumista.

Seminaarin vetäjinä toimivat Raimo Kinisjärvi (Oulun Elokuvakeskus), Matti Lukkarila (Suomen Akatemia/Oulun yliopisto), Tarmo Malmberg (Tampereen yliopisto) ja Jukka Sihvonen (Turun yliopisto). Seminaari järjestetään laivalla Helsingistä Tukholmaan ja takaisin, ja osallistuvien matka- ja oleskelukulut korvataan pääosin. Tarkempi ohjelma ja muut tiedot lähetetään ennen tilaisuutta osallistujille.

Tiedusteluihin vastaavat Matti Lukkarila (puh. 981-223 455/206), Tarmo Malmberg (931-156 304 tai 931-614 379) ja Jukka Sihvonen (921-6335 273). Ennakoilmoittautumiset alustusaiheineen ll.11. mennessä Raimo Kinisjärvelle, Oulun Elokuvakeskus, Torikatu 8, 90100 Oulu, puh. 981-229 279 ja fax 981-241 730.

EIM muuttanut!

Monille suomalaisillekin tiedotustutkijoille tuttu tutkimuslaitos *European Institute for the Media* on muuttanut. Tähän asti Manchesterissä sijainnut tutkimuslaitos siirtyi toukokuun lopulla Saksan Düsseldorfiin.

EIM:n tiedotteen mukaan Manchesterin yliopiston suojissa toimineelle tutkimuslaitokselle ei enää kyetty löytämään rahoitusta Britanniassa. EIM perustettiin vuonna 1983 lähinnä brittiläisen ja manchesteriläisen rahoituksen turvin.

Muuttoa harkittaessa tarjolla olivat uusina sijoituspaikkoina Strassbourg, Köln sekä Düsseldorf. Jälkimmäinen valittiin instituutin sijoituspaikaksi, koska sikäläinen Saksan osavaltio kykeni tarjoamaan EIM:lle riittävät toimintatilat sekä 8,8 miljoonan D-markan taloudellisen tuen vuosiksi 1991-95. Laitoksen johtaja, professori George Wedell valittaa tapahtunutta ja on ilmoittanut johtavansa EIM:iä enää korkeintaan tilapäisesti siirtymäkauden ajan.

Jorma Mäntylä

Reseptiota ja kulttuurisia merkityksiä pohditaan Jyväskylässä

Jyväskylän yliopiston nykykulttuurin tutkimusyksikkö ja Suomen akatemian kulttuurin tutkimuksen verkosto järjestävät englanninkielisen symposiumin THE CULTURAL STUDY OF RECEPTION 14.-16. marraskuuta 1991 Jyväskylässä ja Konnevedellä.

Symposiumissa ei rajoiteta erityisiin tieteenaloihin tai tutkimusalueisiin, vaan reseptiota tarkastellaan kulttuurintutkimuksen kokonaisuudessa. Pyrkimyksenä on koota samaan keskusteluun eri tutkimusmusalueita, menetelmiä ja teoreettisia näkökantoja sekä pohtia niiden suhteita toisiinsa ja kulttuurin muutokseen. Yhteisenä nimittäjänä on reseptio näkökulmana kulttuurisiin merkityksiin, niiden siirtymiseen, muovautumiseen ja käyttöön.

Ensimmäisen päivän esitelmät pidetään Jyväskylässä. Puhujina ovat ainakin symposiumin ulkomaiset vieraat Jostein Gripsrud (Bergenin yliopisto), ja Erich Schön (Konstanzin yliopisto). Tämä osa symposiumista on kaikille avoin.

Toiseksi ja kolmanneksi päiväksi siirrytään Konneveden tutkimusasemalle, joka sijaitsee vajaan tunnin ajomatkan päässä Jyväskylältä.

Lisätietoja antavat symposiumin sihteeri Kaisu Rättyä (941-601 310), Erkki Vainikkala (941-601 314) ja Katariina Eskola (941-601 315).

PROFF tutkii televisiokulttuuria

Yhteispohjoismainen jatkokoulutusohjelma PROFF (Nordisk Program for Forskning i medier og kommunikation) järjestää tutkijaseminaarin, jonka teemaksi on alustavasti suunniteltu tv-kulttuuria.

Teema on kuitenkin ehdollinen ja rajautuu sen mukaan, missä määrin ryhmään löytyy osanottajia. Tässä vaiheessa siis myös niiden, jotka ovat kiinnostuneet jostakin muusta alueesta, kannattaa ottaa yhteyttä, sillä lopullista päätöstä teemasta ei ole vielä tehty.

Koulutusmuotona on tutkijaseminaari, joka työskentelee sähköisen postin välityksellä. Kukin kirjoittaa teemaan liittyvän esseen, jota arvioidaan ja kommentoidaan. Lisäksi luetaan ja kommentoidaan kirjallisuutta sekä tavataan yhteisissä seminaareissa, joihin kutsutaan alan keskeisiä asiantuntijoita luennoitsijoiksi ja kouluttajiksi.

Kurssille otetaan 15 jatko-opiskelijaa. Kaikki seminaaripaperit voi halutessaan kirjoittaa englanniksi, vaikka muuten kommunikoidaankin skandinaaviskalla.

Tiedotustutkimuksen ilmestyessä on virallinen ilmoittautumisaika (syyskuu) jo mennyt umpeen, mutta mahdollisuuksista päästä mukaan jälki-ilmoittautuneena kertovat PROFF:in yhteyshenkilöt Suomessa: Taisto Hujanen (Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, PL 607, 33101 Tampere, puh. 931-156 299, fax 931-134 473) ja Tom Moring (Social- och Kommunalhögskolan vid Helsingfors Universitet, Topeliusg. 16, 00250 Helsingfors, tel. 90-40500260, fax 90-40500295).

Hankkeen pohjoismainen koordinaattori on Jørgen Bang, Institut for informations- og medievidenskab, Aarhus universitet, Niels Juelsgade 84, DK 8200 Aarhus N, Danmark. Puh. +45 86 13 67 11 (alanum. 147), fax +45 86 10 46 80.

NEWMED tutkii uutta viestintäteknologiaa

Taideteollinen korkeakoulu järjestää kansainvälisen konferenssin, CULTURAL IDENTITY AND INTEGRATION IN THE NEW MEDIA WORLD, NEWMED 19.-21.11.1991. Konferenssi pidetään Suomalaisen tiedekeskus Heureka tiloissa.

NEWMED kerää osallistujia eri maista ja monelta ammattialueelta — muotoiluun, taiteen, tiedotuksen ja tiedonvälityksen tutkijat, opettajat ja ammattilaiset tapaavat marraskuussa Heurekaassa.

Maailman tiedotusjärjestelmien nopeat muutokset ja uusi mediateknologia ovat luoneet uuden audiovisuaalisen kentän, jonka merkitystä ja kehitystä konferenssin pääalustajat pohtivat. Kolmen päivän aikana nähdään myös uutta teknologiaa toiminnassa, erilaisten demonstraatioiden avulla.

Esitelmien aiheet liikkuvat tietokonegrafiikasta, kansainvälisessä telekommunikaatiosta, digitalismista aina teknisten muutosten kulttuurisia vaikutuksia pohtiviin esityksiin.

Mukaan NEWMED -seminariin ilmoittaututaan joko erillisellä lomakkeella tai puhelimitse. Lisätietoja ja ilmoittautumislomakkeita on saatavissa osoitteesta: Taideteollinen korkeakoulu, Koulutuskeskus, Hämeentie 135 C, 00560 Helsinki. Pääsihteeri Tuulikki Similä-Lehtinen (90-7563 344), konferenssi sihteeri Taina Sarvikas (90-7563 234), sekä tiedottaja Marianne Finnilä (90-7563 539) vastaavat puhelintiedusteluihin.